

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

У статті висвітлюється питання становлення, розвитку та зміни ціннісних пріоритетів молодого покоління під впливом чинників зовнішнього та внутрішнього характеру, зокрема, мобільні й міграційні настанови молоді, включення молоді до освітнього та трудового процесів. Окрім того, в статті розкриваються найбільш актуальні проблеми, з якими нині зіштовхується молодь в нашій державі.

Ключові слова: *молодь; молодіжні громадські організації; Європейський Союз; євроінтеграція; міграція.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах розвитку світової економіки, трансформації різних сфер суспільства, поглибленні нерівності країн за рівнем добробуту, екологічних катастроф та інших явищ, питання розвитку молоді – як майбутнього держави, являє собою комплексне завдання, що торкається інтересів усіх країн світу, незалежно від їх територіального положення та соціально-економічного статусу. В Україні, за останні роки значно зростає кількість незадоволеного населення через проведення низки реформ, що не завжди співпадають з потребами, інтересами та поглядами людей, особливо, молодого покоління. Тобто, внутрішньополітичні процеси в Україні залишаються досить складними і прогнозувати подальший перебіг подій не просто. Важливим напрямом внутрішньої діяльності Української держави є інтеграція в життя ідей соціально-правової й стабільно економічної держави задля гарантування громадянам України дотримання їх прав та свобод, а також підтримку балансу в системі індивід – громадянське суспільство – держава.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. На сьогодні в політологічній науці є значна кількість публікацій та наукових досліджень стосовно становлення та розвитку молоді України. Актуальним та затребуваними є дослідження, в яких розкриваються причини, що впливають на мобільні й міграційні настанови молоді. Зокрема, це результати соціологічного опитування «Молодь України – 2017» Центру незалежних соціологічних досліджень «ОМЕГА», де надаються дані загальноукраїнського соціологічного дослідження життєвих пріоритетів та ціннісних уподобань сучасної української молоді, а саме, аналіз цінностей молоді, її громадянської та політичної активності. Значна кількість вчених і дослідників, таких як: О. Безпалько, К. Брензович, С. Жабін, О. Казьміна, О. Карпенко, А. Половинець, А. Потіха

та експерти з Міжнародної організації з міграції, Research&Branding Group, у своїх доробках концентрують увагу на дослідженні життєвих цінностей молоді, її громадянської й політичної активності та визначенні основних причин міграції сучасної української молоді.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У процесі дослідження становлення та розвитку молоді, важливим є визначення ряду чинників, які впливають на мобільні й міграційні настанови молоді в Україні та включення її до освітнього та трудового процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Система життєвих цінностей та пріоритетів, що на сьогодні складалася у молодого покоління, є змінною і нестабільною та залежить від ряду зовнішніх та внутрішніх чинників, що панують у суспільстві. Молоде покоління являє собою рушійну силу держави, яка змінює встановлені контури та вкорінені суспільством традиції. Саме тому вкрай важливим є чітке розуміння соціально значущих потреб молоді, а саме: благополуччя, справедливості, патріотизм, любов, дружба тощо, та визначення динаміки цих уявлень.

На сьогодні, населення України, зокрема, молодь, зіштовхується з рядом різних проблем, які тісно переплітаються з подіями в нашій країні. Так, молоді люди переживають період невпевненості у власних силах та у завтрашньому дні. Тобто, суспільство в наявному на сьогодні стані, не в змозі забезпечити людині повноцінну зайнятість та впевненість в майбутньому. Тому, молодь виявилася неготовою та неадаптованою до різких змін соціальних умов життя. Як зазначає з цього приводу експерт А. Потіха, що ймовірність дестабілізації в країні залежатиме від соціально-економічних чинників, проте є надія на покращення рівня життя населення та продуктивне урівноваження відносин гілок влади та у цілому політичної ситуації в країні [4, с. 36].

З моменту підписання політичної та економічної частин Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі ЄС) з середини 2014 року наша країна вступила на шлях трансформаційних процесів у всіх сферах розвитку суспільства. Адже, щоб стати повноправним членом ЄС, Україна має виконати відповідні умови перед ЄС, проводити значну кількість переговорів для внесення відповідних пропозицій щодо зміни зовнішньополітичного курсу країни, змінити значний набір критеріїв розвитку держави, тощо. Такий стан справ у країні не може не вплинути на розвиток та становлення її громадян, і особливо, молодого покоління.

Українська молодь сьогодні є тією частиною суспільства, яка має свободу вибору, свободу висловлювання власної думки в межах своєї креативності, свободу вільного пересування по країнам Європейського Союзу для обміну досвідом та набуття нових знань, вмінь та навичок. Адже, отримавши скасування візового режиму, молодь, студенти, члени громадських організацій мають змогу вільно пересуватися по території ЄС, вчитися і всебічно розвиватися. Та варто зазначити, що отримання Україною безвізового режиму має як позитивні так і негативні риси. З одного боку, європейський вектор розвитку нашої держави надає молоді можливість підвищити свій рівень знань і вмінь європейськими цінностями й стандартами та імплементувати їх на українську практику. Значний відсоток молодих активних громадян разом з європейськими молодіжними організаціями проводять різноманітні тренінги, реалізують різного роду проекти, обговорюють актуальні питання становлення та розвитку європейської політики та міжнародних відносин. Така активність залучення молоді до європейської співпраці дозволяє їм краще оволодіти новими знаннями та закріпити власні вміння та навички. Адже комбінація професійних знань, отриманих в університеті спільно з саморозвитком людини та його власним прагненням до самовдосконалення можуть зробити юних спеціалістів бажаними на міжнародному ринку праці.

З іншого боку, отримання безвізового режиму призвело до значного відтоку українських людських ресурсів (студентів, молодих громадян, активістів, науковців і т. д.) на навчання та на роботу до країн ЄС в силу різних обставин. До того ж, враховуючи, що сьогодні багато країн Європи стикаються з проблемою пошуку кваліфікованих кадрів, зокрема йдеться про ІТ-сферу, то щороку відсоток українських мігрантів зростає. А привілей України полягає в тому, що ми маємо потужну масу талановитих кадрів.

Так, за результатами соціологічного дослідження «Молодь України – 2017», виявлено, що головною причиною еміграції молоді з України є бажання підвищити матеріальний добробут або заробити грошей (54,1 % від тих, хто хотів би емігрувати з України). Такий відсоток є наслідком складної соціально-економічної ситуації в нашій країні. Окрім того, серед інших причин можливої еміграції респонденти називають відсутність можливостей

роботи в Україні, порівняно з іншими країнами, відсутність в Україні реальної демократії та законності, бажання працевлаштуватися за кордоном [2, с. 39].

Вищевказані дані підтверджують і результати соціологічного опитування Міжнародної організації з міграції, де визначено ряд основних причин можливої еміграції українців в грудні 2016 року. Це, насамперед, пропозиція прибуткової роботи (28 %), ведення збройного конфлікту (27 %). Далі йдуть економічні проблеми в країні (19 %) і сімейні обставини (18 %). Замикають список згаданих причин можливої еміграції відсутність умов для самореалізації (9 %) і політична нестабільність (7 %). Але, третина опитуваних українців (29 %) заявила, що ніякі обставини не змусять назавжди покинути країну [1].

Як зазначає прес-секретар представництва Міжнародної організації з міграції в Україні В. Жлуктенко, що ситуація з міграційними настроями в Україні, особливо серед молодого покоління, активізується. Тобто, очікується «омолодження» української трудової міграції. [1]. Так, останнє дослідження Research&Branding Group показало, що найбільш сильні емігрантські настрої серед молоді: майже 50 % українців до 30 років готові покинути країну. Так, серед «30-ти річних» готові емігрувати 47 %, серед «40-ка річних» – 38 % і серед «50-ти річних» – 28 %. Зокрема вже в грудні 2016 року 34 % населення були готові назавжди покинути Україну [3]. Серед молоді віком 14–34 років – 9,7 % планує емігрувати з України найближчим часом. До країн Європейського Союзу хочуть переїхати зі свого населеного пункту 49,1 % молодих чоловіків, тоді як серед молодих жінок таких 41,6 %. Молоді жінки, на відміну від молодих чоловіків, більшою мірою прагнуть переїхати до іншої місцевості в Україні, – 30 % та 22 % відповідно. Молодь віком 14–19 років (30,8 %) більше, ніж молодь віком 20–24 років (18,9 %), хотіла б переїхати до іншої місцевості в Україні; молодь старших вікових груп виявляє дещо більше бажання переїхати до країн Європейського Союзу та інших країн світу, ніж молодь, що належить до наймолодшої вікової групи [2, с. 34]. Тобто, можна зробити висновок, що більша частина саме молодого покоління хоче емігрувати до інших країн. Як бачимо, це є надзвичайно гострою проблемою для нашої країни, насамперед, – це зменшення населення нашої країни (враховуючи до того ж, низьку народжуваність в Україні) та відтік освіченої молоді в пошуках кращого життя за кордон.

Окрім того, доцільно зазначити на тому, що в сучасний період продовжуються військові конфлікти на Сході України, які прямо впливають на свідомість й становлення молодого покоління. Так, з одного боку, значна частина молодих людей, патріотів своєї країни, активно виступають в підтримку волонтерського руху задля допомоги військовослужбовцям та людям-вимушеним переселенцям. У результаті чого, за лічені місяці волонтерські ініціативи перетворилися на потужні громадські організації, діяльність яких була спрямована на національно-патріотичне піднесення в громадянському

суспільстві, що забезпечило появу безпрецедентної кількості волонтерів та благодійників. Зауважимо, що на сьогодні майже при кожному вищому навчальному закладі, центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді в Україні функціонують студентські волонтерські організації, діяльність яких в основному спрямована на інформаційно-просвітницьку, реабілітаційну, соціально-рекламну та охоронно-захисну діяльність [5]. Така свідомо позиція молоді, зокрема студентства, вказує на небайдужість молоді до ситуації в своїй країні. З іншого боку, ця ситуація в Україні призводить до втрат населення України в пошуках кращого життя, так звана зовнішня міграція, як результат складної соціально-економічної ситуації в нашій країні. При цьому, зауважимо, що зупинити міграцію з країни досить складно.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Трансформаційні процеси, що відбуваються в сучасній Україні, активізують питання пошуку нових шляхів для розвитку всіх сфер українського суспільства, поглиблення євроінтеграції, з одного боку, та припинення військових дій на Сході України, з іншого. Окрім того, гострою проблемою є відтік молодого населення до країн Європейського Союзу в пошуках кращого життя. Таким чином, одним з основних напрямів розвитку українського суспільства є націленість та інтеграція в життя ідеалів соціально-правової держави, яка б гарантувала громадянам України дотримання їх прав та свобод, а також підтримку рівноваги в системі громадянське суспільство – держава–індивід.

Список використаних джерел

1. Міграцію з України зупинити неможливо – Міжнародна організація з міграції. Електронний ресурс. Режим доступу : <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/migraciyu-iz-ukrainy-ostanovit-nevozmozhno-mom-791337.html>
2. Молодь України – 2017 / Результати соціологічного дослідження – Тернопіль : ТОВ «Терно-граф», 2017. – 72 с.
3. Перспективні українці дедалі частіше виїжджають закордон: статистика. Електронний ресурс. Режим доступу : <http://svitua.com.ua/news/201701/2236-perspektyvni-ukrayinci-dedali-chastishe-vyvizhdzhayut>
4. Потіха А. Політичні прогнози щодо внутрішньої політики України на 2017 рік [Електронний ресурс] / А. Потіха // Україна : події, факти, коментарі. – 2017. – № 3. – С. 32–41. – Режим доступу : <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr3.pdf>. – Назва з екрану.
5. Хто такі українські волонтери? Електронний ресурс. Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/1925476-hto-taki-ukrajinski-volonteri.html>

М. В. Орленко,

ЧНУ ім. Петра Могили, г. Николаев, Україна

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ И ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ В УКРАИНЕ

Сегодня, система жизненных ценностей и приоритетов молодого поколения является нестабильной и зависит от ряда внешних и внутренних факторов. Одним из направлений деятельности современной молодежи, начиная с периода конца 2013 г., является волонтерство. Ведь, социально-политические трансформации в Украине, вызванные как внутренними так и внешними факторами, дали толчок к самоорганизации граждан, к повышению патриотизма и проявлению благотворительности в обществе. Так, волонтерские организации помогают военнослужащим, вынужденным переселенцам в предоставлении необходимых вещей, продуктов питания, медикаментов, оказывают им психологическую поддержку в адаптации к новым условиям жизни.

С момента подписания политической и экономической частей Соглашения об ассоциации между Украиной и Европейским Союзом и с получением безвизового режима в Украине значительно повысился процент миграционных потоков среди молодого поколения. Такая ситуация имеет как положительный так и отрицательный результат для нашего государства. С одной стороны, евроинтеграционные процессы способствуют молодому поколению повышать свой уровень знаний и умений европейским опытом и имплементировать его на украинскую практику; проведению различных тренингов; реализации различных проектов; обсуждению актуальных вопросов становления международной политики. С другой стороны, получение безвизового режима привело к значительному оттоку украинских человеческих ресурсов (студентов, молодых граждан, активистов, ученых и т. д.) на обучение и работу в страны ЕС в силу различных обстоятельств. Так, по результатам социологического исследования «Молодежь Украины – 2017» почти 54,1 % человек, из которых почти 40 % молодого поколения, хочет эмигрировать из Украины для повышения материального благосостояния или заработка денег. Такой показатель является чрезвычайно острой проблемой для нашей страны, прежде всего, это уменьшение населения нашей страны (учитывая к тому же, низкую рождаемость в Украине) и отток образованной молодежи в поисках лучшей жизни за границу.

Ключевые слова: молодежь; молодежные общественные организации; Европейский Союз; евроинтеграция; миграция.

M. Orlenko,

Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

PERSPECTIVES OF DEVELOPMENT AND PROBLEMS OF MODERN YOUTH IN UKRAINE

Today, the system of vital values and priorities of the younger generation is unstable and dependent on a number of external and internal factors prevailing in society. Volunteering is one of the activities of modern youth, starting with the end of 2013. After all, socio-political transformations in Ukraine, caused both by internal and external factors, gave impetus to self-organization of

citizens, to increase patriotism and manifestations of philanthropy in society. Thus, volunteer organizations help servicemen, forced migrants in providing the necessary things, foodstuffs, medicines, providing them with psychological support in adapting to new living conditions.

Since the signing of the political and economic parts of the Association Agreement between Ukraine and the European Union and the obtaining of a visa-free regime in Ukraine, the percentage of migration flows among the younger generation has increased considerably. This situation has both a positive and a negative result for our state. On the one hand, European integration processes help the younger generation to increase their level of knowledge and skills in European experience and implement it in Ukrainian practice; conducting various trainings; realization of various kinds of projects; discussion of topical issues of the establishment of international politics, etc. On the other hand, obtaining a visa-free regime has led to a significant outflow of Ukrainian human resources (students, young people, activists, scholars, etc.) for studying and working in the EU countries due to various circumstances. Thus, according to the results of the sociological survey «Youth of Ukraine – 2017», almost 54.1 % of people, of whom almost 40 % of the younger generation, want to emigrate from Ukraine to increase their material well-being or money earned. Such an indicator is an extremely acute problem for our country, first of all, this is a decrease in the population of our country (taking into account the low birth rate in Ukraine) and the outflow of educated young people in search of a better life abroad.

Key words: youth; youth non-governmental organizations; European Union; European integration; migration.

Рецензенти: Семенченко Ф. Г., д-р політ. наук, професор, ХНТУ;
Чупрін Р. В., канд. політ. наук, доцент, ЧНУ ім. Петра Могили.

© Орленко М. В., 2017

Дата надходження статті до редколегії 05.10.2017 р.